

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА КУЛЬТУРНІ ІНСТИТУЦІЇ: АНАЛІЗ ВПЛИВУ ТА ПЕРСПЕКТИВ

Скороход А. О.

студентка IV курсу

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Актуальність теми Третя хвиля науково-технологічного процесу започаткувала «нову еру» у функціонування суспільства: під впливом нових технічних та технологічних досягнень змінилися як засоби виробництва продуктів людської життєдіяльності, так і глобальні наративи буття людства. Середовище культури, як одне з ключових формовиявлень людської діяльності, ці зміни теж не обійшли. Новий арсенал технологій радикально змінив способи виробництва та споживання культурних продуктів. Метою нашої наукової розвідки є аналіз цифровізації на культурні інституції.

Зазначимо, що до поняття «культурних інституцій» ми відносимо всі установи, які працюють задля збереження, поширення, формування та розвитку сфері культури. Серед таких установ: музеї, галереї, бібліотеки, архіви, театри, культурні центри, артпростори, кінотеатри та ін. Усі вони забезпечують безперервним процесом діяльності культури на всіх ланках функціонування суспільства.

Одним із найважливіших нововведень діджиталізації є оцифрування колекцій музеїв, галерей, архівів, бібліотек та ін. Сучасні цифрові технології дозволяють переносити наявні фізичні колекції у глобальний онлайн-простір. Музеї, галереї, культурно-мистецькі простори, артцентри та інші подібні установи створюють онлайн-майданчики, де кожен може переглянути колекції та відвідати бажану культурну інституцію у своєму електронному пристрої. Така практика стала надзвичайно актуальною у період викликів карантинних обмежень COVID-19, коли були заборонені масові скупчення людей. У цих умовах, питання продовження функціонування галузі культури, яке забезпечується безперервністю функціонування інституцій, постало надзвичайно гостро. Оцифрування колекцій та створення екосистеми, у якій не втрачалася взаємодія між артефактом і середовищем, у яке він інтегрований та реципієнтом стало відповіддю на виклик того часу. Культуролог С. Русаков у своєму дослідженні впливу імерсивних технологій на мистецтво вказує: «Нові технології занурення, що уможливаються інтерактивними технологіями, забезпечують новий рівень культурного досвіду, адже залучення сенсорного досвіду глядача сприяє значному емоційному та інтелектуальному відгуку. Занурюючи

людей у тему, твори мистецтва дають змогу комплексно осягнути актуалізовану митцем ідею, осмислити та артикулювати проблематику, сформулювати позицію до важливих соціальних тем» [2. С. 125].

Світові культурні інституції, а пізніше й вітчизняні, почали впроваджувати імерсивні технології задля збереження ролі культурних інституцій у життєдіяльності суспільства. Так до фізичних інституцій додалися їх версії в глобальній мережі Інтернету. Одним із прикладів, де зібрані колекції світових музеїв є сайт vortic.art, на якому користувач може обрати цікаву йому інституцію та переглянути експонати у виставкових залах у форматі розширеної реальності. Серед українських інституцій, які активно застосовують інструментарій діджиталізацію колекцій: Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків («Європейське мистецтво 14-19 століть», «Мистецтво давнього світу» тощо); Палац Потоцьких (панорами залів), Національний музей народної архітектури та побуту України (оцифрована територія скансену) тощо. Вітчизняні інституції у виклик на нові обмеження створили свої віртуальні копії, де кожен охочий має змогу переглянути колекції у форматі просторової правдоподібності.

З початком повномасштабного вторгнення агресора з'явилося гостре питання збереження культурної спадщини України від знищення та розкрадання. Внаслідок цього, частина фондів була евакуйована, а частина захоплена і викрадена окупантами, і тепер досвід діджиталізації колекцій інституцій став знову у нагоді. В умовах, коли в будь-який момент ракета може знищити культурні цінності, представлені в інституціях, важливо зберегти її загальному культурному просторі. Оцифрування фондів стало оптимальною відповіддю на цей виклик. Студенти-культурологи Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова теж долучаються до діджиталізації культурних інституцій України: під час практики магістранти I року навчання на базі Національного музею народної архітектури та побуту України долучились до оцифрування колекції музею. Студенти створювали 3D-моделі культурних артефактів, робили їх опис та вносили до електронного Державного реєстру національних культурних надбань. Тож бачимо позитивний вплив діджиталізації на розвиток культурних інституцій: нові технології є невіддільною складовою їхнього функціонування в умовах постійних викликів часу, що окрім збереження та трансляції пам'яток віртуально, дають інституції можливість вийти на світовий рівень, збільшивши конкурентоспроможність, потенціал та нові фінансові можливості.

Паралельно з цим оцифровуються не лише колекції художньої та декоративно-прикладної творчості, а й текстові джерела. Архіви, бібліотеки відтепер є у відкритому доступі онлайн. Діджиталізація значно спростила отримання доступу до інформації, адже щоб прочитати рідкісне видання книги чи от вузькоспеціалізовану

літературу, не потрібно шукати її у фізичних фондах, а можна знайти за лічені хвилини онлайн. Важливою перевагою оцифрування фондів є збереження текстових артефактів від знищення. У. Ярка у дослідженні оцифрування бібліотечних фондів України вказує: «Проблеми збереження бібліотечних фондів виникають через фізичний знос документів, через вплив механічних і температурно-вологісних чинників, пошкодження при користуванні тощо» [5. С. 330]. Саме створення діджиталізованих артефактів стає перевагою, як для бібліотек і архівів, так і для споживачів, адже електронні матеріали є доступнішими у використанні, ніж фізичні. Наразі найбільшою діджиталізованим фондом є Національна бібліотека імені В.І. Вернадського, електронний фонд якої налічує консультаційно-довідкову літературу різних спрямувань. Показовим прикладом є «Портал Шевченка», який присвячений життю та творчості Кобзаря. На сайті оцифровано всі тексти, що були укладені та видані Тарасом Григоровичем.

Ще однією важливою можливістю застосування новітніх технологій у сфері культурних інституцій є розширення взаємодії глядача із представленими експонатами. Можливостей застосування інструментів діджиталізації безліч: від інтерактивних експонатів до мультимедійних гідів.

Однією із найбухливіших подій у сфері культури стала виставка робіт Вінсента Ван Гога в арт-просторі Atelier des Lumières. Так, у 2019 році найвідоміші роботи художника трансльювалися проєкторами на стінах понад 10 метрів, а також підлозі, що разом із музичним супроводом створювало у глядачів відчуття присутності у самій картині. Українські інституції теж перейняли європейський досвід використання новітніх технологій у діяльності культурних установ. Використання 3D-панорам, голограм, аудіовізуальних гідів та QR-кодів є поширеною практикою в українських закладах культури. Так, у фактично кожному музеї столиці відвідувачам пропонуються аудіо-гиди та розширена інформація про експонати, яку можна переглянути, перейшовши по QR-коду. Музей науки і техніки «Експериментаніум» у м. Київ є повністю інтерактивним музеєм, де відвідувачі взаємодіють із експонатами, безпосередньо створюючи унікальний арт-продукт.

Інтерактивні можливості інноваційних технологій у практиках культурних інституцій є важливим і невіддільним елементом їхнього функціонування в сучасному культурному просторі.

Отже, діджиталізації у роботі культурних інституцій є невіддільною частиною процесу творення нового ландшафту культури. Оминати такі зміни – значить лишитися осторонь сучасних тенденцій та наративів. Культурні інституції ж покликані відображати сучасність, давати орієнтири та спонукати до культурного розвитку. Саме тому важливо аби дані галузі діяльності йшли в ногу з науково-технічним процесом та використовували можливості свого часу. Українські культурні

інституції почали активно запроваджувати можливості діджиталізації у роботі та мають значний потенціал на світовому культурному середовищі.

Література:

1. Маньковська, Р. В. Новітні технології у формуванні сучасного музейного простору. *Питання історії науки і техніки*, 2013. С. 78-80.
2. Русаков С.С. Вплив імерсивних технологій на сприйняття мистецтва в контексті трансформації сучасного артринку: культурологічні аспекти дослідження. *Питання культурології*, 2023, № 41. С. 121-133.
3. Белікова М.В.. Запровадження інноваційних технологій в музеях України. 2015. С. 302-306.
4. Ярکا У., Голошук Р., Ханас О. Актуальні питання оцифрування бібліотечних фондів України. 2016. С. 330-331.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-390-6-42>

САМОРОЗВИТОК МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ТА ФАХІВЦІВ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИСТАНЦІЙНИХ ПЛАТФОРМ

Чернова Т. Ю.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету технологій та дизайну*

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Дистанційні платформи (ДП), актуальні для навчання та саморозвитку здобувачів освіти, потребують постійного оновлення, адже система освіти України зазнає серйозних змін та, відповідно, невідкладних рішень, які б підвищували рівень ефективності саморозвитку майбутніх фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО) з урахуванням їх освітніх потреб, побудови успішної професійної кар'єри в умовах діджиталізації.

Дистанційне навчання (ДН) – це «нова форма організації освітнього процесу, що поєднує традиційні та новітні інформаційні технології навчання, заснована на принципі самостійного здобуття знань, переважно з використанням телекомунікаційного принципу доведення основного навчального матеріалу до студента та інтерактивної взаємодії між студентами та викладачами як безпосередньо в процесі навчання, так і при оцінюванні знань і вмінь, набутих ними в процесі навчання» [3, с. 83].